جوعارى ساپالى دامۇدى بلگەرلەتۋ تەكسەرىپ ـ زەرتتەۋ ساپارى

شىرىندى جەمىس ەگۇ شارۋالار كىرىسىن ارتتىرۋدىڭ ۇلكەن تۇعىرنا ەكەنىن ايتتى

باسىمدىقتا يە اۋىل شارۋاشلىق ونىمدەرى ورنالاسۋىنىڭ تەتىكتى يگەرىلۋى ⑧

گازەتىمىزدىڭ جاڭالىق اقپارات قۇرالدارى ٴتىلشىسى ٴرايىدا 7 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنى ۇرىمجىدەن حابارلايدى. "وتكەن جىلى تەگىن العان 800 نەشە ٴتۇپ قاراقات كوشەتىن ەككەن سوڭ، بىيل مول ٴونىم الدىم، ٴار تۇبىنەن ٴبىر كيلوگرام ەكەنىن ساتىپ العاندىقتان كىرىسىم ورنىقتى ارتتى". 7 ـ ايدىڭ باسىندا ٴدوربىلجىن اۋدانى قوجىرتى موڭعۇل ۇلتتىق اۋدىلى اقجارجوتا قىستاعىنىڭ تۇرعىنى مامساراي ۇيلجىپ پىسقان قاراقات جەمىسىنە قاراپ ٴماز ـ مەيرام بولدى.

جۇىق جىلداردان بەرى رايونىمىز قاراقات، شىرعاناق، الاقات سياقتى ەرەكشە شىرىندى جەمىس ەگىمشىلگى مەن مانەرلەۋ كاسىبىن زور كۇشپەن دامىتتى. 2019 ـ جىلى تۇتاس رايوندا قاراقات ەگىلگەن جەر اۋماعى 29 مىڭ مۇ، الاقات ەگىلگەن جەر اۋماعى 318 مىڭ 700 مۇ، شىرعاناق ەگىلگەن جەر اۋماعى 425 مىڭ مۇ بولدى. جەر ـ جەر علمي ەگىپ ـ باپتاپ ٴونىم ساپاسىن جوعارىلاتۋ، تۇتاس كاسىپ تىزبەگىن تۇلعالاپ ۇستەمە قۇنىن كوتەرۋ سياقتى تاسىلدەر ارقىلى شىرىندى جەمىستىڭ قۇنىن بارىنشا ارتتىردى، شىرىندى جەمىس ەگۇ شارۋالار كىرىسىن ارتتىرۋدىڭ ۇلكەن تۇعىرنا ەكەنىن ايتتى.

ٴدوربىلجىن (بيىتتۇان ـ جەرگىلىكتى ورىن، لياۋياڭ) ونەركاسىپ باقشا رايونىنا جايعاسقان شينجياڭ لۇڭحۇييۇان ٴدارى ـ دارمەك كاسىبى شەكتى سەرىكتەستىگى جەرگىلىكتى ۇكىمەتتىڭ زور كۇشپەن قولداۋىندا، وتكەن جىلدىڭ سوڭىندا قارجى قوسىپ قاراقات ٴوندىرىس لەنياسىن قۇردى، جەمىس شىرىنى، جەمىس قويمالجىگى جانە سىمىرمە سۇيەقتىقتى نەگىز ەتىپ، بىيل 8 ـ ايدىڭ سوڭىندا رەسمي وندىرىسكە قوسۇدى جوسپارلاپ وتىر. قاراقاتتى جالپىلاستىرىپ ەگۇ، جىنتىكتەي مانەرلەۋگە سۇيەنىپ، وسى سەرىكتەستىك ٴوندىرىس تىزبەگىن ۇزارتىپ، ەرەكشە شىرىندى جەمىستى دامىتۇ ستراتەگياسىن تۇراقتاندىرىپ، جەرگىلىكتى ورىننىڭ ەگىمشىلىك قۇرىلىمىن رەتتەۋىنە دەم بەرىپ، قاراقاتتى جوعارى ونىمەن، جوعارى ولشەممەن ۇلگى كورسەتىپ جەتىلدىرۇدى كوزدەپ، قاراقات كاسىبىن كولەمدەندىرىپ دامىتۇدى جەبەۋگە كۇش سالدى. وسى سەرىكتەستىك ٴدوربىلجىن اۋدانىنداعى 5 اۋىل ـ قالاشىق ـ الاڭداعى 389 تومەن كىرىستى وتباسىنىڭ اۋلا شارۋاشلىعىن دامىتۇنا قوزعاۋشىلىق ەتتى، قاراقات ەگىلگەن جالپى جەر اۋماعى مولشەرمەن 800 مۇعا جەتتى.

"قاراقاتتى جىنتىكتەي مانەرلەۋ كاسىبى ارقىلى كەدەيلەردى سۇيەمەلدەۋ نسانىنىڭ كومەسكى قۇنى وتە جوعارى، جەرگىلىكتى ورىنداعى بۇقارانى كىرىستەرىن ارتتىرۋعا قوزعاۋشىلىق ەتىپ قانا قالماستان، كاسىپورىننىڭ شيكىزاتتى ەگۇ وزىندىك قۇنىن تومەندەتىپ، ەكى جاقتى دا پايدالانا كەلەتىندەي"، ـ دەدى 7 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى شينجياڭ لۇڭحۇييۇان ٴدارى ـ دارمەك كاسىبى شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ باس ديرەكتورى لي حايتاۋ.

«شينجياڭ ۇيعۇر اۋتونوميالى رايونىنىڭ باسىمدىقتا يە اۋىل شارۋاشلىق ونىمدەرىنىڭ وڭىرلىك ورنالاسۋ جوباسى (2020 ــ 2025 ـ جىل)» بويىنشا شرعاناق باسىمدىعىنا يە اۋماقتار ٴتۇيىندى تۇردە التاي ايماعى، اقسۋ ايماعى، قىزىلسۋ قىرعىز اۋتونوميالى وبلىسى، قاشقار ايماعى، ەگىز سياقتى 4 ايماقتاعى، وبلىستاعى 7 اۋدانعا ورنالاستىرىلعان؛ الاقات باسىمدىعىنا يە اۋماقتار ٴتۇيىندى تۇردە بۇراتالا موڭعۇل اۋتونوميالى وبلىسى، سانجى حۇيزۇ اۋتونوميالى وبلىسى، باينولين موڭعۇل اۋتونوميالى وبلىسى، تارباعاتاي ايماعى، التاي ايماعى سياقتى 5 ايماقتاعى، وبلىستاعى 6 اۋدانعا، قالاعا ورنالاستىرىلعان؛ قاراقات باسىمدىعىنا يە اۋماقتار ٴتۇيىندى تۇردە التاي ايماعى، ىلە وبلىسىنا توتە قاراستى جەرلەر، تارباعاتاي ايماعى سياقتى 3 ايماقتاعى، وبلىستاعى 5 اۋدانعا، قالاعا ورنالاستىرىلعان.

رايونىمىز ساپالى تۇقىمدى تاڭداپ پايدالانۋ، ساپالى، مول ٴونىم بەرەتىن تۇلعالاندىرىلعان ەگۇ تەحنيكاسىن ەنگىزىپ، ولشەمدەنگەن ەگىمشىلىك تەبىنىن كۇشەيتىپ، دەرت ـ دەربەز جانە زياندى جاندىكتەردەن ساقتانۋ جانە تىزگىندەۋ، سۋدى، تىڭايتقىشتى باسقارۋ، ٴوندىرىس تىزبەگىن ۇزارتۋ سياقتىلاردى مەقتاپ يگەرۋدى نەگىزگى قامال الۋ بەتالىسى ەتىپ، الاقات "ەكى ٴونىم ٴبىر ولشەم" بازا قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتتى؛ قاراقات قويمالجىگى، سۇسىن، جەمىس شايى، جەمىس شىرىنى، قۇاتتىق سۇسىن، اس ورنىنا پايدالاناتىن ٴداندى داقىل، جۇىنۇ، كۇتىنۇ بۇيىمدارى، ايىرىپ العان كوك ٴنىل سياقتى ونىمدەردى ٴوندىردى؛ كاسىپورىن، سەلەبەستىك كووپەراتيۋى جانە شارۋا وتباسىنىڭ مۇددەلەرىن ۇشتاستىرۋ مەحانيزمىن نىعايتىپ، وسى زامانعى شرعاناق كاسىبىن ۇزدىكسىز دامىتتى.

جوبا بويىنشا، 2022 ـ جىلعا بارعاندا تۇتاس رايوندىق شرعاناق ەگىلەتىن اۋماق 500 مىڭ مۇ ەكەنىنە جەتەدى؛ ٴونىم مولشەرى 30 مىڭ تونناعا جەتەدى؛ الاقات ەگىلەتىن اۋماق 420 مىڭ مۇ ەكەنىنە جەتەدى، ٴونىم مولشەرى 50 مىڭ تونناعا جەتەدى؛ قاراقات ەگىلەتىن اۋماق 100 مىڭ مۇ ەكەنىنە جەتەدى، ٴونىم مولشەرى 10 مىڭ تونناعا جەتەدى. 2025 ـ جىلعا بارعاندا، تۇتاس رايوندىق شرعاناق ەگىلەتىن اۋماق ٴبىر ميللىون مۇ ەكەنىنە جەتەدى، ٴونىم مولشەرى 80 مىڭ تونناعا جەتەدى؛ الاقات ەگىلەتىن اۋماق 450 مىڭ مۇ ەكەنىنە جەتەدى، ٴونىم مولشەرى 60 مىڭ تونناعا جەتەدى؛ قاراقات ەگىلەتىن اۋماق 150 مىڭ مۇ ەكەنىنە جەتەدى، ٴونىم مولشەرى 15 مىڭ تونناعا جەتەدى.

جوعارى ساپالى دامۇدى بلگەرلەتۋ جولىنىڭ بارعان سايىن كەڭەيۋىن مىزعىماس تاباندىلىقپەن بلگەرلەتەمىز

(باسى 1 ـ بەتتە)

قاتىستى سايساتتاردى بەلسەنە تياناقتاندىرىپ جانە دەر كەزىندە شەشىپ، بازار تۇلعالارىنىڭ قىزىعىن جەڭىلدەتىپ، قىزىنشىلىقتارىن شەشەدى؛ بار كۇشتى سالىپ دشكى سۇرانىستى كەڭەيتىپ، ارتۇدى ورنىقتىرىپ، نەگىزدىك قۇرىلعى قۇرىلىسىن مىقتاپ يگەرىپ، نىسان قارجىلارىنىڭ قامتاماسىز ەتۋ سەرپىنىن ارتتىرىپ، نسانداردىڭ الدىڭعى مەرزىمدىك قىزمەتتەرىن جەدەلدەتىپ، ٴبىر توپ زاپاس نساندارىنىڭ قۇرىلىس باستاۋىن ىلگەرىلەتەدى؛ ساۋدا ـ شارۋاشلىق ورتاسىن ونان ارى ساپالىلاندىرىپ، قارجى قوسۋدى تەكسەرىپ بەكتۇ ٴتارتىبىن زاڭ بويىنشا، ەرەجە بويىنشا ساپالىلاندىرىپ، قارجى قوسۋداعى كەپتەلىس تۇيىندەرىن بار كۇشپەن اشىپ، جونگە سالادى.

"ٴبىز مەملەكەتتىك قولداۋىنا بەلسەنە قول جەتكىزىپ، ەلەۋلى نساندار قۇرىلىسىن ويداعىداي يگەرىپ، ەڭبەك شوعىرلانعان كاسىپ سالالارىنىڭ دامۇىن ويداعىداي يگەرىپ، رەال نەگىزدى تياناق ەتىپ، ارتقىشلىقتاردى ساۋلەلەندىرىپ، ولقىلىقتاردى تولقىتاپ، كومەسكى كۇشتى اشىپ، شينجياڭنىڭ ەكونوميكالىق دامۇىن تەجەپ وتىرعان ولقىلىقتاردى ەرەكشە كاسىپ سالالارىنىڭ دامۇىن جەبەيتىن باسىمدىقتارعا ەنالدىرۇعا كۇش سالامىز"، ـ دەدى اۋتونوميالى رايوندىق ونەركاسىپ جانە ينفورماتسيالاندىرۇ مەڭگەرمەسىنىڭ 2 ـ دارەجەلى شارلاۋشىسى يان جياڭبين، ـ "ونەركاسىپ جانە ينفورماتسيالاندىرۇ مەڭگەرمەسى ەت تۇرلەرىن مانەرلەۋ، ورمان جەمىستەرىن جىنتىكتەي مانەرلەۋ، ٴجۇزىم شارابى، نان شارۋاشلىعى، ٴۇي قۇستارى باعمىشىلىعى سياقتى جەڭىل ونەركاسىپتەردىڭ دامۇىن كۇش سالا ويداعىداي يگەرىپ، قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورمانى ىلگەرىلەتىپ، ەكونوميكالىق دامۇدىڭ جاڭا ارتۇ ۇيەگىن جەتىلدىرىپ، جوعارى ساپالى دامۇدىڭ جەتىستىكتەرىنەن ناعۇرلىم اۋقىمدى تۇردە ٴار ۇلت بۇقارالارىنا پايدا جەتكىزەدى. سونىمەن بىرگە، وسى زامانعى جابدىق جاساۋ، جاڭا ماتەريال، ەلەكترونداى ينفورماتسيا سياقتى كاسىپ سالالارىن زور كۇشپەن جەتىلدىرىپ، دامىتىپ، جاساندى زەردە، 5G، زاتتار ينتەرنەتى، ۇلكەن ساندى مالىمەت سياقتى جاڭا بۇىن ينفورماتسيا تەحنولوگيالارىنىڭ جاساۋ كاسىبىمەن توعىسا دامۇىن ىلگەرىلەتەدى".

اۋتونوميالى رايوندىق مەملەكەت مەنشىگىندەگى مال ـ مۇلىكتى باقلاۋ ـ باسقارۋ كومىتەتى جوسپارلاۋ باسقارماسىنىڭ (كاسىپ سالاسى ارقىلى شينجياڭعا كومەكتەسۋ قىزمەتى باسقارماسى) ورىنباسار باستىعى يۇي كۇن بىلاي دەدى: باقلاۋ ـ باسقارۋ كولەمىندەگى كاسىپورىنداردىڭ كاسىپ سالاسى تىزبەگىن ۇزارتۋىنا جەتەكشىلىك ەتىپ جانە ونى ىلگەرىلەتىپ، كەڭىنەن بايلانىستىرىپ، تەرەڭ توعىستىرىپ وسزامانداندىق كاسىپ سالاسى تىزبەگىن قالىپتاستىرىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇ دەڭگەيى مەن باسەكەلىك قابىلەتىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ جاڭا جۇيەسىن ورناتىپ، ەكونوميكالىق دامۇدىڭ جاڭا قوزعاۋشى كۇشىن نعايتىپ، مەملەكەت قارجىلاندىرعان كاسىپورىنداردىڭ، مەملەكەت مەنشىگىندەگى كاسىپورىنداردىڭ جوعارى ساپالى دامۇىنا دەم بەرەمىز.

سانجى مەملەكەتتىك جوعارى، جاڭا تەحنيكالىق كاسىپ سالاسىن اشۋ رايونى پارتيا قىزمەت كومىتەتىنىڭ شۇجيى جاۋ شياۋۋي بىلاي دەدى: باتىل تۇرده اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورنالاستىرۋى مەن تالابى بويىنشا، جابدىق جاساۋ، بيولوگيالىق علىم ـ تەحنيكا، جاڭا تيپتى ماتەريالدار، وسى زامانعى قىزمەت وتەۋ سىندى 4 جەتەكشى كاسىپ سالاسىنىڭ كولەمىن ۇلعايتىپ، ەلەكترونداى ينفورماتسيا، جوعارى ونىمدىلىكپەن سۋ ۇنەمدەۋ، ەنەرگيا ۇنەمدەپ، قورشاعان ورتانى قورعاۋ، ەرەكشە جەڭىل ونەركاسىپ، جاڭا ەنەرگيا سىندى 5 جاڭا وركەندەگەن كاسىپ سالاسىنىڭ قولدانىلۋىنان ۇلگى كورسەتۋدى ويداعىداي دستەپ، تەكسەرۋ ـ ولشەۋ، كاسىپتىك وقۋ ـ اعارتۋ، ساۋدا جانە زات جەتكىزۋ، جالپىلىق ماقساتتاعى اۋياتسيا، فينانستىق قىزمەت وتەۋ، ساياحات جانە دەڭگەيلىق كۇتىمدەۋ سىندى 6 قىزمەت وتەۋ كاسىپ سالاسىنىڭ جوسپارلانۋىن، ورنالاسۋىن ويداعىداي دستەيمىز.

شارۋاشلىق ـ ساۋدا ورتاسىن ساپالىلاندىرىپ، قىزمەت وتەۋ ونىمدىلىگىن جوعارىلاتامىز

اۋتونوميالى رايوندىق سالىق مەكەمەسى تاۋار جانە ەڭبەك سالىعى باسقارماسىنىڭ (يمپورت ـ ەكسپورت سالىعىن باسقارۋ باسقارماسى) ورىنباسار باستىعى، 2 ـ دارەجەلى تەكسەرىپ ـ زەرتتەۋشىسى شياۋدۇك بىلاي دەدى: "'نسان باسقارۋشىسى' جانە 'جاناسپاۋ تۇرىندەگى' قىزمەت وتەۋدى ۇزدىكسىز تەرەڭدەتىپ، كەڭەيتىپ، سالىقتى ازايتۋ، اقىنى تومەندەتۋ ساياساتتارىن قاز ـ قالپىندا تياناقتاندىرامىز. سونىمەن بىرگە، ەكسپورتتىق كاسىپورىندارىدى تۇرلەر بويىنشا باسقارۋدى كۇشەيتىپ، قاعازسىز راسىمدەۋدى جانە قولايلى جولدارمەن سالىق قايتارۋىدى ۇزدىكسىز ساپالىلاندىرىپ، بازار تۇلعالارىن قينىدىقتان ارىلتۋعا، دامىتۋعا دەم بەرەمىز".

اۋتونوميالى رايوندىق جوعارى حالىق سوتى مەكەمەسى ازاماتتىق دستەر 2 ـ سوتىنىڭ باستىعى ۇي چۇنشيا بىلاي دەدى: ازاماتتىق، ساۋدالىق دستەر سوتى قىزمەتىنىڭ ٴىس جۇزىندەگى تياناق ەتە وتىرىپ، اۋتونوميالى رايوندىق جوعارى حالىق سوتى مەكەمەسى بيىل ورتاعا قويعان "1+N" جەلىلەس شارالارىمەن بىرلەستىرىپ ٴماجلىس رۇحىن دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، كاسىپورىندارعا ساياتىن قايشىلىقتار مەن داۋ ـ شارلاردى كوپ نەگىزدى تاسىلمەن شەشىپ، كاسىپورىنشىلار ۇاكىلدەرىمەن، كاسىپتىك قوعامدار مەن ساۋدا قوعامدارىنىڭ ۇاكىلدەرىمەن مەرزىمدى تۇردە اڭگىمە ٴماجلىس وتكىزىپ، ىندەتتىك ىقپالنا ۇشراۋ بويىنشا كاسىپورىندارعا ساياتىن ارنز ـ شاعىم قىزمەت وتەۋىن ويداعىداي دستەپ، "التىنى ورنىقتىرۋعا"، "التىنى قامتاماسىز ەتۋگە" دالمە ـ ٴدال قىزمەت وتەيمىز.

"ٴبىز ٴماجلىس رۇحىن جەدەل تياناقتاندىرىپ، شەكارا اتتاعان ساۋدانىڭ شارۋاشلىق ـ ساۋدا ورتاسىن ۇزدىكسىز ساپالىلاندىرىپ، ساپا جانە حاۋىپسىزدىك وتكەلىن مەقتى يگەرۋمەن بىرگە، شارالاردى ونان ارى كۇشەيتىپ جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزدارى قاتىناۋىنىڭ بىركىلىسىزدىگىن قامتاماسىز ەتەمىز؛ سونىمەن بىرگە، باقلاۋ ـ باسقارۋ ۇلگىسىندە ۇزدىكسىز جاڭالىق اشىپ، قىزمەت وتەۋ شارالارىن ساپالىلاندىرىپ، كاسىپورىنداردىڭ تابىس سەزىمىن جوعارىلاتىپ، شينجياڭنىڭ 'شەكارا وتكەلى ەكونوميكالىق بەلدەۋىن' قۇرۋعا كۇش قوسامىز"، ـ دەدى ٴۇرىمجى كەدەندىك باسقارماسى باستىعى دىڭ جىبياۋ.

جاڭا دامۇ ۇستانىمدارىن امالياتتا ايگىلەپ، جاڭا ومىرشەڭدىك كۇش قاۋلاتامىز

اۋتونوميالى رايوندىق ساۋدا ـ ونەركاسىپشىلەر بىرلەستىگىنىڭ ورىنباسار ٴتوراعاسى، گۇاڭحۇي توبىنىڭ القا باستىعى سۇن گۇاڭشين مىنالاردى ٴبىلدىردى: گۇاڭحۇي توبىنىڭ قاراستىلىعىنداعى ەنەرگيا، اۋتوكولىك، زات جەتكىزۋ، جىلجىمايتىن مۇلىك سىندى 4 ۇلكەن كاسىپ سالاسىنداعى بارشا قىزمەتشىلەر ۋاقىت كۇتپەي تۇرمايدى دەيتىن بورىشتىلىق سەزىممەن، بۇلتارماس جاۋاپكەرشىلىك سەزىممەن، ۋاقىتپەن جارىسىپ كوكەي تەستىلىك سەزىممەن جاڭا دامۇ ۇستانىمدارىن دايەكتىلەندىرۋ، جوعارى ساپالى دامۇدى ىلگەرىلەتۋ جاعىنا شىندەپ كۇش سالىپ، ناقتى ٴىس دستەپ، جوعارى ساپالى دامۇدىڭ تاماشا شينجياڭ تاراۋىن جازۋعا گۇاڭحۇي توبىنىڭ ٴتيىستى ۇلەسىن قوسادى.

"سوڭعى جارتى جىلدا، ٴتۇستى مەتال توبى جاڭا دامۇ ۇستانىمدارىن دشكەرىلەپ دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، كاسىپورىننىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن جالپى بەتتىك ىلگەرىلەتىپ، بار كۇشتى سالىپ ٴوندىرىستى قامتاماسىز ەتىپ، جۇمىس جۇرگىزۋدى قامتاماسىز ەتىپ، تۇتاس جىلعى 'نسانانىڭ وزگەرمەۋىنە، مىندەتتىك ازايماۋىنا، ولشەمنىڭ تومەندەمەۋىنە' شىنايى كەپىلدىك ەتەدى"، ـ دەدى شينجياڭ ٴتۇستى مەتال توبى پارتكومنىڭ شۇجيى، باسقارما باستىعى جاڭ گوحۇا، ـ "بۇدان كەيىن، توپ "ٴۇش ورتالىق، ٴبىر تۇعىر" قۇرىلىسىن جالپى بەتتىك ىلگەرىلەتىپ، ERP نساندارىن ورنىقتى قادامەمەن اتقارىپ، زەردەلى كەن ورنىنداعى قۇرىلىسىن جەدەلدەتىپ، كەن اشۋدىڭ ماشينالاسۋىن، كەن سۇرىپتاۋدىڭ اۋتوماتتانۋىن، كەن قورىتۋدىڭ زەردەلىلەنۋىن جۇزەگە اسىرادى".

"ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دامۇى علىم ـ تەحنيكالىق جاڭالىق اشۋدان قول ۇزە المايدى". سانجى مەملەكەتتىك اۋىل شارۋاشلىعى علىم ـ تەحنيكا باقشا رايونى پارتيا قىزمەت كومىتەتىنىڭ شۇجيى جاڭ مىڭچيڭ بىلاي دەدى: بيىل جىل باسىنان بەرى، سانجى مەملەكەتتىك اۋىل شارۋاشلىعى علىم ـ تەحنيكا باقشا رايونى ىندەتتەن ساقتانۋ ـ تىزگىندەۋدى ويداعىداي دستەۋمەن بىرگە، بەلسەندى تۇردە شارا قولدانىپ، باقشا رايونى كاسىپورىنداردىڭ جۇمىستى، ٴوندىرىستى قالپىنا كەلتىرۋىن قامتاماسىز ەتىپ، بۇلتىنىق تەرمينال ارقىلى ساباق بەرۋ تاسىلىمەن بۇكىل شينجياڭعا باعىنتاي وتىرىپ وسى زامانعى اۋىل شارۋاشلىعى تەحنيكالارىنان ۇلگى كورسەتۋ، قىزمەت وتەۋ قزمەتىن ورىستەتتى، سونىمەن بىرگە، جۇڭگو اۋىل شارۋاشلىعى علىم اكادەمياسىمەن بەلسەنە ۇشتاسىپ، اۋىل شارۋاشلىعىنىڭ جاڭا سورتتارىنان، جاڭا تەحنيكالارىنان ۇلگى كورسەتۋدى، ونى قولدانۋدى جانە جالپىلاستىرۋدى ارتتىرىپ، باقشا رايونداعى وسى زامانعى اۋىل شارۋاشلىعى علىم ـ تەحنيكاسىنىڭ "سناق اتىزىندىق" رولىن ونان ارى كۇشەيتىپ، تۇتاس وبلىس كولەمىندە، ارىسى بۇكىل شينجياڭدا اۋىل شارۋاشلىعى وندىرىسىنەن ۇلگى كورسەتەدى.

(ٴتىلشى ۋاڭ يۇيجاۋ، قاتىناسقان تىلشىلەر ما ينيڭ، شى شين، چىن چياڭۋي، ياڭ شۇحان، شيە حۇيبيان، پراكتيكانت حۇ شۇەشان، ەرىكتى تىلشىلەر ليۋ شۇچىڭ، سۇن فۇچۇان، جاڭ ۇىنجۇن)

(باسى 1 ـ بەتتە)

قىستاق تۇرعىندارىنىڭ تۇرمىسى جاقسارا ٴتۇستى

"بۇرىن كۇننە ٴۇش ـ اق ساعات ەلەكترمەن قامدايتىن، ادام مەن مال بىردەي توسپا سۇىن شىنتىن، اۋدان قالاشىعىنا ات ارباماەن 2 كۇندە ارەڭ جەتەتىنبىز، قويعا ۇن اۋىسترىپ تۇرمىس كەشىرەتىنبىز"، ـ دەپ ٴسوزىن ساباقتاعان ماحموت قونىس جاڭالاۋدىڭ الدىندا كەرىپش ۇيدە تۇراتىندىعىن، توسپا سۇىن دشەتىندىگىن ەسكە الدى. 2002 ـ جىلى تارىم وزەنىنىڭ ورتا اعارىنا ورنالاسقان بۇگۇر اۋدانى ەكولوگيالىق قونىس جاڭالاۋ ىنجەنەريا ساپىن اتقارىپ، اسلگى ساۋحۇ اۋىلىنداعى 4 قىستاقتاعى 552 وتباسىن، 2549 ادامدى قونىس جاڭالاپ ورنالاستىردى، ەگىستىكتەن قايتارىلعان 10 مىڭ 200 مۇ جەرگە تۇگەلدەي ەكولوگيالىق ورمان وتىرعىزدى.

"قازىر ٴبارى باسقاشا، مەملەكەت قوسىمشا قاراجات بەرىپ سالعان بەيقۇت ۇيلەر ەڭسەلى دە جارىق، كوپشىلىكتىڭ اس تاماعى، كىىم كەشەگى بارعان سايىن جاقسارىپ كەلەدى. بازار ارالاۋ، اۋرۋ كورسەتۋ، بالالاردى مەكتەپتە وقىتۋ تۇگەلدەي بارىنشا قولايلىلانىپ كەلەدى".

بۇگىنگى تاڭدا ماحموت 20 مۇ جەرىن تۇگەلدەي ەنالىمعا سالدى، ايەلى قىستاقتا ٴبىر ەرەن بازار اشتى، بىلتىر وتباسىنىڭ كىرىسى 150 مىڭ يۋانعا جەتتى.

ماحموت وتباسى سياقتى ەكولوگيالىق قونىس جاڭالاعانىنان كەيىن ساۋحۇ اۋىلىنداعى ەگىنشىلەردىڭ تۇرمىسىندا زور وزگەرىس تۇىلدى، تۇتاس اۋىلدا بۇرىن ارحيۋ تۇرعىزىلىپ، كارتچكالاندىرىلعان كەدەي وتباسىلارىنان 235 وتباسى، 662 ادام بار بولاتىن، 2017 ـ جىلى تۇتاس اۋىلداعى كەدەي حالىق تۇگەلدەي كەدەيلىكتەن ارىلدى. 2019 ـ جىلى تۇتاس اۋىلداعى ەگىنشى ـ مالشىلاردىڭ جان باسىندىق ورتاشا تازا كىرىسى 13 مىڭ 568 يۋانعا جەتتى.

اۋىلداعى داشۋەشكىدار بارعان سايىن كوبەيدى

اقتىكەن قىستاعىنىڭ مادەنيەت قيمىل الاڭىنىڭ الدىندا قاتار ـ قاتار تىزىلگەن دۇكەندەك ۇيلەر ەرەكشە كوز تارتادى، پوچتا بولىمشەسى، دۇكەن، اسحانا، رەمونتحانا... بۇقارا وندىرىسكە، تۇرمىسقا قاجەتتى بۇيىمدارىنىڭ بارلىعىن وسى ارادان ساتىپ الادى.

بيىل 56 جاسقا كەلگەن قىستاق تۇرعىنى باھارگۇل سابىر وسى ارادان ٴبىر دۇكەن اشىپ وتىر. دۇكەندە باھارگۇلدىڭ قىزى ٴسانيا ابليميت زات تولقتاۋمەن قاربالاس. باھارگۇل ٴۇشىن سانيانىڭ جۇڭگو مۇناي داشۋەسىنە قابىلدانعانىنان ارتىق ماقتانىش، ٴسۇيىنىش بولماسا كەرەك.

"وسىندا كوشپە كەلگەن سوڭ بالام ساپالى وقىتۋدان يگىلىكتەنىپ، اناعۇرلىم نۇرلى بولاشاققا يە بولاتىن بولدى". باھارگۇل بۇرىن تورداعى ورمانىندا اسفالت جول جوق، قاتىناس بوگەلىپ، كوپ تەگەن بالانىڭ ورتالاۋ مەكتەپتەن وقۋ تاۋسقانشا اۋىلدان شىعىپ كورمەگەندىگىن، اۋەلى، كەيىبىر ادامداردىڭ ٴومىر بويى اۋىلدان اتتاپ شىقپاعاندىعىن ايتتى.

"مەن ۇيرەنگەن بىلىمدەرىم ارقىلى اتا مەكەنىمنىڭ قۇرىلىسىنا ٴوز ۇلەسىمدى قوسامىن". ٴسانيا ٴوزىنىڭ دەمالىستان پايدالانىپ قىستاقتاعى بالالاردىڭ ساباعىنا پىسقتاۋ جاساپ بەرىپ جۇرگەندىگىن ايتتى.

قازىر ساۋحۇ اۋىلىندا جالپى 19 داشۋەشكە بار، ونىڭ ىشىندە التاۋى دشكى وڭىرلەردە داشۋە وقيدى.

جابايى حايۋاناتتار "ۇيىرىمەن قايتا ورالدى"

"ول ماڭگى ٴبىزدىڭ مەكەنىمىز، ٴبىز ول ارانىڭ كورىكتەنە ٴتۇسۋىن ٴۇمىت ەتەمىز!" ساۋحۇ اۋىلى اققۇم قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى مامەت ٴاشىم بىلاي دەدى: بۇرىنعى ساۋحۇ اۋىلىنان كوشىپ كەتكەنمەن، الايدا اۋىلدا ٴار جىلى كادىر ـ بۇقارادان ۇيىمداسقان ەرىكتى قىزمەت وتەۋ اترەتى ساياحاتتىڭ قاۋىرت كەزىندە "اتا مەكەندەرىنە" بارىپ، باسقارۋ ـ قورعاۋ پۇنكتىندەگى قىزمەتكەرلەردىڭ قورشاعان ورتانى قورعاۋىنا كومەكتەسەدى.

"وسى جىلدارىدا ٴبىز توعاندى ارشۋ، توسپانى جوندەپ سالۋ سياقتىلار ارقىلى تورداعى ورماننىڭ ەكولوگيالىق سۋ جەتكىزىپ سۋارۋ جۇمىسىن جۇرگىزىپ، تورداعى ورماننىڭ ەكولوگيالىق رولىن ٴونىمدى وڭاپ، ەكولوگيالىق كوتەرىمدىلىك قابىلەتىن ارتتىردىق"، ـ دەدى بۇگۇر اۋداندىق ورمانشىلىق جانە جايلىم مەكەمەسى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ شۇجيى، ورىنباسار مەكەمە باستىعى فان ۇيمين.

بۇگۇر اۋدانى تارىم وزەنى الابى (بۇگۇر بولگىسى) بولىگىندەگى تورداعى ورماننىڭ سەلدىرەۋى تارىم وزەنى الابىندا تورداعى ورماننىڭ قۇتقارۋ ارەكەتىن جالپى بەتتىك جۇرگىزدى. 2019 ـ جىلى جالپى 150 مىڭ مۇ جەردى تاسقىن سۋمەن سۋارىپ، 13 توعاندى جوندەپ، ارشىپ، تاسقىن باستايتىن 51.37 كيلومەتر ۇزىندىقتاعى توعاندى جاڭادان سالىپ جانە تۇنباسىن ارشىپ، جالپى سۋارىلعان اۋماقتى 300 مىڭ مۇعا جەتكىزدى.

"بۇرىن اۋىپ كەتكەن جابايى حايۋاناتتاردىڭ ٴبارى قازىر قايتىپ كەلدى، وسىمدىك جامىلعىسىدا بارعان سايىن قالىڭدادى"، ـ دەدى ساۋحۇ اۋدانى تورداعى ورماننىڭ باسقارۋ ـ قورعاۋ پۇنكتىنىڭ قىزمەتكەرى باقتيار امەر.

كوپ جىلدىق جونگە سالۋ ارقىلى ساۋحۇ اۋدانىنىڭ ەكولوگيالىق قورشاعان ورتاسى بارعان سايىن جاقسارىدى، كول، شۇرات، وزەن اڭعارى تۇتاسىپ، تورداعى مەن جىڭعىل تارىم وزەنىنىڭ ەكى جاعالاۋىندا جايقالا ٴوسىپ، اققۇتان، سارى الاقاز، قارا تىرنا، قارا قۇيرىق سياقتى جابايى حايۋاناتتار ورماندا، كول بويلارىندا كوزگە شالىنىپ، ەكولوگيالىق قالتقىنىڭ رولى كۇن سايىن كورىنەكتەلەندى.